

Vuoden 2026 sopeuttamistoimien 2. vaiheeseen liittyvien yhteistoimintaneuvotteluiden käynnistäminen

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 24.06.2026 § 153
1445/00.02.01/2026

Valmistelija

Hyvinvointialuejohtaja Mikko Komulainen, mikko.komulainen(at)soite.fi; Talousjohtaja Helinä Saarela, helina.saarela(at)soite.fi; henkilöstöjohtaja Markku Hämäläinen, markku.hamalainen(at)soite.fi; sosiaali johtaja Tarja Oikarinen-Nybacka, t.oikarinen-nybacka(at)soite.fi; johtajaylilääkäri Katja Linnavuori, katja.linnavuori(at)soite.fi; johtajaylihoitaja Piia Kurikkala, piia.kurikkala(at)soite.fi; Pelastusjohtaja Topi Puronhaara, topi.puronhaara(at)pelastustoimi.fi

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen alijäämä vuodelta 2023 on noin 20,5 miljoonaa euroa ja vuodelta 2024 noin 16,8 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 hyvinvointialueen tulos oli noin 9,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Edellä kuvatut vuositulokset huomioiden kumulatiivisen alijäämän määrä vuosilta 2023-2025 on noin 27,6 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 talousarvio on rakennettu 5,3 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Käyttäen arviona talousarvion mukaista tulosta vuodelta 2026, kumulatiivisen alijäämän määrä 2023-2026 olisi 22,3 miljoonaa euroa.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 115 §:n mukaan hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella tämä tarkoittaisi, että kumulatiivinen alijäämä tulisi olla katettuna vuoden 2026 loppuun meneessä.

Hyvinvointialuelakiin tehdyn väliaikaisen muutoksen myötä hyvinvointialueet voivat hakea lisää aikaa alijäämien kattamiseen 1-3 vuotta. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle haettava lisäajan mitta täsmentyy lisäaikahakemuksen valmistelun etenemisen myötä. Lisää aikaa tulee hakea elokuun 2026 loppuun mennessä.

Lisäaikahakemuksen tulee sisältää konkreettiset toimet, joilla varmistetaan toiminnan ja talouden sopeuttaminen haetun lisäajan puitteissa. Tämä tarkoittaa Soite 2030 – muutos- ja uudistamisohjelman jatkamista.

Työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 4 §:n mukaan työnantajan ja henkilöstön välisessä yhteistoiminnassa käsitellään ainakin sellaiset asiat, jotka koskevat:

- 1) henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavia muutoksia työn organisoinnissa, kunnan tai hyvinvointialueen palvelurakenteessa, kuntajaossa tai kuntien tai hyvinvointialueiden tai näiden välisessä yhteistyössä;

- 2) palvelujen uudelleen järjestämisen periaatteita, jos asialla voi olla ulkopuolisen työvoiman käytöstä tai liikkeen luovutuksesta johtuvia tai muita olennaisia henkilöstövaikutuksia;
- 3) henkilöstöön, henkilöstön kehittämiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun sekä työyhteisön sisäiseen tietojenvaihtoon liittyviä periaatteita ja suunnitelmia;
- 4) taloudellisista tai tuotannollisista syistä toimeenpantavaa osaaikaistamista, lomauttamista tai irtisanomista.

Vuoden 2026 aikana Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on jatkettu edellisten toimintavuosien tapaan Soite 2030 – muutos- ja uudistamisohjelman toteuttamista. Ensimmäisen puolivuotiskauden aikana on valmisteltu kuluvaan vuotta koskevien sopeutusten ensimmäinen vaihe. Toimet ovat tällä hetkellä toimeenpanovaiheessa. Toimeenpanoa edelsi valmistelu, päätöksenteko sekä yhteistoimintaneuvottelut.

Kuluvaan vuotta koskevien sopeuttamisten toisen vaiheen toimien valmistelu on aloitettu. Tästä johtuen hyvinvointialueella suunnitellaan aloitettavan yhteistoimintaneuvottelut koskien hyvinvointialueen kaikkien toimialueiden sopeuttamis-, säästö- ja kehittämistoimia ajalla 6.8.–17.9.2026.

Neuvotteluiden lopputulos tuodaan aluehallituksen käsiteltäväksi 21.9.2026 kokoukseen.

Sopeuttamistoimet yhteensä

Vuoden 2026 sopeuttamisohjelman toisen vaiheen yhteistoimintaneuvotteluissa suunnitellaan käsiteltävän hyvinvointialueen palveluiden tuottamisen tavan ja paikan muuttamista sekä hyvinvointialueen toimintaan liittyviä sopeuttamis-, säästö- ja kehittämistoimia. Neuvotteluissa käsiteltäisiin tuotannollisilla ja taloudellisilla sekä toiminnan uudelleen järjestelyistä johtuvilla perusteilla arviolta enintään 110 tehtävän lakkauttamista, jotka johtaisivat henkilöstön mahdollisiin irtisanomisiin. Yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltävät toimenpiteet voivat johtaa myös henkilöstön lomauttamisiin tai tehtävien osaaikaistamisiin. Toimialuekohtaisten muutosten lisäksi tarkastellaan kaikkien toimialueiden johto- ja asiantuntijatehtävien mahdollisia vähennystarpeita. Henkilöstöön kohdistuvat toimenpiteet täsmentyvät neuvotteluiden aikana.

Henkilöstöön mahdollisesti kohdistuvat säästötoimenpiteet sisältävät eri vaihtoehtoja palkkasäästövaikutuksien saavuttamiseksi vuonna 2026. Neuvotteluissa käsiteltävillä toimenpiteillä tavoitellaan enintään noin 11 miljoonan euron vuotuisia säästöjä.

Alla kuvataan suunnitteilla olevia työnantajan harkitseamia sopeuttamistoimia toimialueittain.

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelut

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelut -toimialueen talousarvio on

rakennettu tiukaksi ja määrärahojen arvioidaan ylittävän vuoden 2026 talousarvion 3-4 miljoonalla eurolla. Ylityksen syynä on palkkakulujen kasvu, suuri palveluntarve erityisesti ikääntyneiden palveluissa ja siitä johtuva ostopalvelujen iso käyttö. Toimialueelle on myös kohdistunut huomattavan suuri määrä sairaspoissaoloja kolmen ensimmäisen toimintakuukauden aikana, mikä on aiheuttanut paljon sijaiskustannuksia ja erilliskorvauksia. Vammaispalveluissa erityispalvelujen tarve on aiheuttanut kalliiden ostopalvelujen käyttöä ja oman toiminnan huomattavaa resurssien vahvistamista.

Toimialueelle kohdistuneissa yt-neuvotteluissa 2025 käsitellyt leikkaukset on toimeenpantu alkuvuoden aikana ja kevään 2026 yt-neuvotteluissa on edelleen käsitelty toimialueelle kohdistuvia leikkauksia, joiden toimeenpano on alkanut sen jälkeen, kun aluehallitus kokouksessaan 3.6.2026/126 § hyväksyi neuvottelutuloksen. Toimialueella on menossa myös monia palvelujen kilpailuttamistoimia muun muassa kotihoidossa ja palveluasumisessa. Nämä toimet eivät riitä kattamaan ennustettua menojen ylitystä, vaan edelleen täytyy tehdä tehostamistoimia ja rakenteellista muutosta.

Ikääntyneiden ja vammaisten palvelujen palvelurakennetta ja tulevien vuosien rakenteellisia ratkaisuja on valmisteltu sekä talousarvion toimintasuunnitelman yhteydessä että hyvinvointialueen palvelustrategian osana. Näiden selvitysten pohjalta tullaan esittämään sopeutustoimia vuoteen 2030 asti, ja erityisesti ikääntyneiden osalta otetaan kantaa palvelutasoon ja palveluiden peittävyystavoitteisiin. Myös vammaisten palvelujen rakennetta ja ostopalveluja tullaan tarkastelemaan. Sopeutustoimia tarvitaan kuitenkin jo vuosien 2026-2027 aikana noin 3 miljoonan euron verran. Henkilötyövuosien vähennystarpeen arvioidaan olevan 30–40 henkilötyövuotta.

Palvelustrategiassa asetettavissa peittävyystavoitteissa ja palvelujen määrässä vuoteen 2030 asti on otettava huomioon valtion asettaman kustannustason rajat. Koko nykyistä palvelutuotantoa ei ole mahdollista ylläpitää nykyisellä tasolla.

Ikääntyneiden palveluissa joudutaan tarttumaan eritasoiisiin palveluihin ja suuntaamaan muutoksia ja säästötoimia kaikille palvelutasoille. Ikääntyneiden palveluissa suunnitellaan 1-2 ympärivuorokautisen palveluasumisen yksikön sulkemista tai toimintatavan muuttamista kustannuksiltaan kevyempään palvelutuotantoon. Ikääntyneiden palveluissa selvitetään myös iäkkäiden avopalvelujen toiminnan muutoksia ja palvelujen vähentämistä. Vammaisten avopalveluissa suunnitellaan avopalvelujen keskittämistä edelleen. Toimialueella jatkuvat ja laajenevat toiminnan sulut ja supistukset eri toiminnoissa. Toimialueella tehdään myös ostopalvelujen ja oman toiminnan kannattavuuden laskentaa ja tullaan mahdollisesti tekemään tuottamistavan muutoksia.

Toimialueella suunnitellaan toteutettavaksi myös muita vuodelle 2026 säästöjä tuovia toimia, esimerkiksi vakanssien täyttökielto sekä eläköitymisten ja virkavapauksien hyödyntäminen.

Sairaala- ja akuuttipalvelut

Sairaala- ja akuuttipalvelujen talousarviot ja ennuste osoittavat merkittävää rakenteellista alijäämää. Vuoden 2026 ennusteen mukaan toiminnan tuotot ovat noin 49,1 milj. euroa ja pysyvät suunnitellussa, kun taas vastaavasti ulkoisten kulujen ennustetaan nousevan. Merkittävimmät kustannuserät muodostuvat henkilöstömenoista sekä ostopalveluista. Kokonaisuutena ulkoisten kulujen ennustetaan ylittävän talousarvion tason noin 1–1,5 miljoonalla eurolla.

Talouden nykyinen kehitys ei ole kestävällä pohjalla, ja edellyttää välittömiä sopeuttamistoimia. Sairaala- ja akuuttipalvelujen toimintamalleja ja kustannusrakennetta on tämän vuoksi tarpeen tarkastella kokonaisvaltaisesti. Osana talouden tasapainottamistoimia suunnitellaan henkilöstövaikutteisten toimenpiteiden arviointia, mukaan lukien mahdolliset henkilöstövähennykset. Toimenpiteet voivat kohdistua koko sairaala- ja akuuttipalvelujen henkilöstöön ja ne voivat sisältää tehtävien uudelleenjärjestelyjä tai lopettamisia, toimintojen tehostamista sekä henkilöstön määrän vähentämistä. Sopeutustoimien arvioitu määrä on 20–25 henkilötyövuoden vähennys tarkoittaen noin 1,5 - 2 miljoonan euron vuosittaista säästöä. Lisäksi toimialueella haetaan säästöjä uusilla toimintamuodoilla (kustannussäästövaikutus noin 700 000 euroa) ja ostopalveluvähennyksillä (noin 250 000 eurolla). Tavoitteena on saavuttaa taloudellisesti kestävä ratkaisu, joka turvaa välttämättömät palvelut, potilasturvallisuuden sekä toiminnan jatkuvuuden.

Sote-keskus

Sote-keskuksen toimialueen talousarvioennusteen mukaan vuodelle 2026 ennakoidaan noin 1,7 miljoonan euron alijäämää, mikä osoittaa, että toimialueen kustannuskehitys ei ole kestävällä pohjalla ja edellyttää rakenteellisia muutoksia toimintaan. Alijäämän taustalla on erityisesti asiakaspalvelujen ostojen merkittävä kasvu sekä henkilöstökulujen kasvu. Talouskehityksen tasapainottaminen edellyttää kulukasvun hillitsemiseen tähtäävien rakenteellisten muutosten toteuttamista sekä välittömiä sopeuttamistoimenpiteitä talousarviossa pysymiseksi.

Sote-keskuksen toimialueen talouden sopeuttamistoimenpiteet esitetään kohdennettavan koko toimialueelle ja vaikutuksien arvioidaan tulevan kohdistumaan koko henkilöstöön. Toimialueen henkilöstömenoihin kohdistuvan sopeuttamistarpeen arvioidaan olevan noin 1,5-2 miljoonaa euroa vuositasolla, mikä vastaa arviolta noin 30 henkilötyövuoden vähennystarvetta.

Lisäksi ostopalveluihin kohdistuvan sopeuttamistarpeen arvioidaan olevan noin 2 miljoonaa euroa vuositasolla, painottuen erityisesti

sosiaalihuollon palvelukokonaisuuteen. Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisten kotiin annettavien palvelujen sekä laitoshoidon ostopalvelujen käyttöä suunnitellaan vähennettävän, palveluja päätettävän sekä siirrettävän omaksi tuotannoksi. Lisäksi sopeuttamistoimenpiteet tulevat edellyttämään muutoksia koko toimialueen palvelutuotantoon, mukaan lukien palvelujen supistamista, aukioloaikojen rajaamista sekä pidempiä sulkuja, sekä palvelutuotannon uudelleenjärjestelyjä ja uusien toimintamallien käyttöönottoa. Osana sopeuttamistoimenpiteitä harkitaan lakkautettavan matalan kynnyksen kohtaamispaikka Koivutupa sekä ikääntyneiden terveystieteiden toiminta.

Pelastustoimi

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 613/2021 6 §:n mukaan hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhkat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit sekä määriteltävä toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon myös hyvinvointialueesta annetun lain 12 a §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Päätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä. Päätöksen tulee olla voimassa määräajan. Hyvinvointialueen on tehtävä uusi palvelutasopäätös, jos uhkat, riskit tai hyvinvointialueesta annetun lain 12 a §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat strategiset tavoitteet muuttuvat oleellisesti.

Hyvinvointialueen on pyydettävä palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä Lupa- ja valvontaviraston lausunto. Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava Lupa- ja valvontavirastolle. Aluevaltuusto on tehnyt 3.11.2025 päätöksen pelastustoimen palvelutasosta vuosille 2026-2029. Hyvinvointialueen hallintosäännön 23 §:n mukaan turvallisuus- ja pelastuslautakunnan tehtävä on valmistella hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

Aiemmin mainittujen taloudellisten perusteiden ja sopeutustoimien jatkumisen vuoksi pelastustoimen palvelutasopäätös on tarpeen uudelleen valmistella pysyvien kustannussäästöjen aikaansaamiseksi. Valittavista toimenpiteistä riippuen toimet voivat kohdistua koko pelastuslaitoksen henkilöstöön. Toimet voivat sisältää tehtävien ja toimintojen uudelleen järjestelyitä. Muutokset voivat sisältää palvelutason laskusta johtuvia henkilöstövähennyksiä. Säästöjä voidaan hakea myös palvelussuhteen ehtojen muutoksilla.

Toimenpiteillä tavoitellaan noin 200 000 euron pysyviä kustannussäästöjä. Toimenpiteet voivat johtaa pysyvään korkeintaan kahden henkilötyövuoden henkilöstövähennykseen.

Konsernipalvelut

Konsernipalveluiden toimialueeseen kuuluvassa Resurssikeskuksessa ja Hankinta- ja logistiikkapalveluissa suunnitellaan muutos- ja uudistustoimia. Suunnitellut toimet kohdistuvat tekstinkäsittelyyn, sihteeripalveluihin, käännöspalveluihin, hoitologistiikkaan, potilaskuljetuksiin ja keskusvarastoon.

Konsernipalveluiden muutos- ja uudistussuunnitelmat tarkoittavat enintään 12 henkilötövuoden määrän vähentymistä johtaen noin 0,5 miljoonan euron vuotuisiin säästöihin. Muutosten taustalla on muun muassa digitalisaation ja automatiikan hyödyntäminen sekä entistä sujuvampien toimintaprosessien käyttöönotto.

Lisäksi Resurssikeskuksessa suunnitellaan päivitettäväksi vuosilomasijaisuuksia ja muita pidempiä poissaoloja hoitavan reservihenkilöstön käytön periaatteita.

Järjestämisen toimialue

Loppuvuoden aikana suunnitellaan toteutettavan Järjestämisen toimialueen organisaatiomuutos, jossa järjestämisen toimialueen ja konsernipalveluiden toimintoja uudelleenorganisoidaan sekä tarkastellaan mahdollisen yta-konttorin toteutumisen vaikutukset TKIO-toimintaan. Edellä mainittujen toimien lisäksi Järjestämisen toimialueella suunnitellaan toteutettavaksi vuotta 2026 koskevia säästötoimia, joilla tavoitellaan noin 100 000 euron säästöjä.

Päätösehdotus

Aluehallitus

1. päättää koko hyvinvointialuetta koskevien yhteistoimintaneuvotteluiden aloittamisesta edellä esitettyjen perusteiden mukaisesti;
2. valtuuttaa hyvinvointialuejohtajan ja henkilöstöjohtajan tai muun näiden osoittaman henkilön toimimaan työnantajan edustajina neuvotteluissa;
3. päättää käynnistää pelastustoimen palvelutasopäätöksen 2026-2029 uudelleen valmistelun pysyvien kustannussäästöjen aikaansaamiseksi palvelutasoa laskemalla.

Päätös

Aluehallitus päätti yksimielisesti hyväksyä kohdat 1.–3. päätösehdotuksen mukaisesti.

Jäsen Anna Nurmi-Lehto esitti seuraavan kohdan lisäämistä:

Lisäksi aluehallitus edellyttää, että

4. sellaisia toimenpiteitä ei kuitenkaan harkita toteutettavaksi, jotka välittömien ja yksiselitteisten asiakasvirtojen kautta aiheuttavat jatkossa vielä suuremmat kustannukset samalla tai toisella toimialueella. Jäsen Hanna-Lea Ahlskog ja jäsen Pia Sillanpää kannattivat Nurmi-Lehdon esitystä.

Koska oli tehty kannatettu ehdotus, oli suoritettava äänestys.

Äänestysmenettelyksi hyväksyttiin nimenhuutoäänestys siten, että Nurmi-Lehdon ehdottamaa lisäystä kannattavat äänestävät JAA ja

lisäystä vastustavat äänestävät EI. Äänestyksessä annettiin 4 JAA-ääntä (Ahlskog, Huuki, Nurmi-Lehto ja Sillanpää) ja 6 EI-ääntä (Björkgren, Haukilahti, Innanen, Kanninen, Telimaa ja Rautiola. Äänestystuloksen mukaisesti aluehallitus ei hyväksynyt Nurmi-Lehdon ehdottamaa lisäystä.

Merk. palvelussuhdepääällikkö/vs. henkilöstöjohtaja Mervi Salonen sekä toimialuejohtajat Tarja Oikarinen-Nybacka, Katja Linnavuori, Piia Kurikkala, Topi Purohaara ja Helinä Saarela antoivat asiaan alustuksen kokouksessa.

Aluehallituksen jäsen ja 2. vpj Pirjo Urpilainen poistui kokouksesta klo 20.42 ennen äänestyksen suorittamista.